

Sygn. akt I C 278/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2012 r.

Sąd Rejonowy w Kędzierzynie - Koźlu Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodnicząca: Sędzia Sądu Rejonowego Małgorzata Michalska-Księżyk

Protokolant: starszy protokolant sądowy Wioletta Bartoń

po rozpoznaniu w dniu 14.06.2012 r. w Kędzierzynie—Koźlu

na rozprawie sprawy

z powództwa **J. P.**

przeciwko **N. B.**

o zapłatę

1. zasądza od pozwanej N. B. na rzecz powoda J. P. kwotę 3 530,59zł (słownie: trzy tysiące pięćset trzydzieści złotych 59/100) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 08.02.2010 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 777 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania sądowego, w tym kwotę 600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
2. dalej idące powództwo oddala.

Sygn. akt IC 278/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 24.02.2012r. (data wpływ/u do sądu) skierowanym przeciwko N. B., J. P. wystąpił o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 3530,59 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 14.12.2009r. do dnia zapłaty, a nadto o obciążenie pozwanej kosztami postępowania według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie, J. P. podniósł, iż wyrokiem Sądu Rejonowego w Kędzierzynie - Koźlu z dnia 09.12.2008 (sygn. akt R III C 264/08), zostały zasądzone od powoda na rzecz pozwanej alimenty w kwocie po 500zł miesięcznie za okres od dnia 29.05.2008 do dnia 30.11.2008 oraz alimenty w kwocie po 300zł miesięcznie od dnia 01.12.2008. Wymienione orzeczenie zostało zmienione wyrokiem Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 26.03.2009 (sygn. akt R III Ca 140/09) w ten sposób, iż powództwo N. B. zostało oddalone. Tymczasem w oparciu o tytuł wykonawczy w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności wyroku z dnia 09.12.2008 pozwana wyegzekwowała od powoda w drodze egzekucji kwotę 3530,59 zł (sygn. akt Kmp 98/08). Jak wynika z treści uzasadnienia pozwu, to właśnie zasądzenia wymienionej kwoty domaga się powód uznając ją jako świadczenie nienależnie wyegzekwowane przez pozwaną. Powód kilkakrotnie wzywał pozwaną do dobrowolnego zwrotu dochodzonej kwoty, jednakże bez rezultatu.

W odpowiedzi na pozew z dnia 01.06.2012r. N. B. wniosła o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu powyższego, pozwana wskazała, iż nie jest w stanie zaspokoić roszczeń J. P. ze względu na bardzo złą sytuację finansową: ww. pracuje na 1/4 etatu w charakterze sprzątaczk, z uposażeniem 375

zł miesięcznie brutto, z kwoty tej zaś część wynagrodzenia równa 194,15 zł

zajmowana jest przez komornika na rzecz alimentów. Uznając, iż roszczenie powoda swoje uzasadnienie znajduje w treści art. 746. k.pc., pozwana podniosła, iż uległo ono przedawnieniu, albowiem wedle dyspozycji przepisu art. 746. k.pc., roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia wygasa, jeżeli nie będzie dochodzone w ciągu roku od dnia jego powstania. W ocenie zatem pozwanej uznać należało, iż roszczenie jako już przedawnione nie może być dochodzone wg przepisów o odpowiedzialności odszkodowawczej lub dotyczących bezpodstawnego wzbogacenia.

W dalszej kolejności pozwana podniosła, iż nawet zakładając, iż do roszczenia powoda będą miały zastosowanie przepisy Kodeksu cywilnego o bezpodstawnym wzbogaceniu, uznać należy, iż obowiązek wydania korzyści przez ww. wygasa w oparciu o regulację art. 409 k.c., albowiem uzyskane od powoda drogą egzekucji środki zostały przez pozwaną zużyte tak, iż nie jest ona już wzbogacona względem J. P. (pokrycie zobowiązań z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej). Z ostrożności procesowej N. B. podniosła zarzut przedawnienia roszczenia, albowiem, w jej ocenie termin, w jakim powód ma prawo domagać się odszkodowania za ewentualną szkodę określony został precyzyjnie w treści art. 442¹ k.c. i kończy się wraz z upływem okresu lat trzech licząc od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Tymczasem o wyroku zmieniającym orzeczenie w zakresie alimentów powód dowiedział się w miesiącu marcu 2009r. Nadto pozwana podniosła, iż z istoty roszczenia alimentacyjnego, jako świadczenia okresowego, wynika 3 letni termin przedawnienia.

N. B. zarzuciła J. P. przedstawienie nieprawdziwego dowodu w postaci wezwania ostatecznego z dnia 28.01.2010r. Pozwana przyznała, iż otrzymała takie wezwanie jednakże o innej treści. Ww. zanegowała także podnoszoną w pozwie okoliczność wielokrotnego wyzywania jej do dobrowolnej spłaty długu, wskazując, iż otrzymała tylko jedno pismo o takim charakterze, datowane na dzień

2

28.01.2010r. W odpowiedzi na pismo J. P., pozwana wezwała inicjującego postępowanie do zapłaty kwoty 103.982,89 zł z tytułu wyłącznego korzystania przez powoda z rzeczy wspólnych oraz osiągniętych zysków z Gospodarstwa (...) jednakże powód nie odniósł się do wezwania.

Pozwana wskazała również, iż pomiędzy stronami toczy się postępowanie o podział majątku. Wszelkie nieruchomości oraz ruchomości są w wyłącznym posiadaniu powoda, przez co została ona pozbawiona możliwości korzystania z nich.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W toku postępowania toczącego się pomiędzy stronami przed Wydziałem Rodzinnym tutejszego sądu pod sygn.akt R III C 264/08 o zasądzenie od J. P. na rzecz N. B. alimentów, postanowieniem z dnia 15.07.2008 pozwana uzyskała zabezpieczenie powództwa przez zobowiązanie J. P. do uiszczenia na rzecz N. B. kwoty 500 zł, płatnej do 10 - go dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, poczynając od dnia 15.07.2008 r. do czasu prawomocnego zakończenia postępowania. Klauzulę wykonalności pozwanej wydano w dniu 10.12.2008 r. Wyrokiem z dnia 09.12.2008r. wydanym w toku tego postępowania, Sąd Rejonowy w Kędzierzynie-Koźlu zasądził od J. P. na rzecz N. B. alimenty w kwocie po SOOzł miesięcznie z okres od dnia 29.05.2008r. do dnia 30.11.2008r. oraz alimenty w kwocie po SOOzł miesięcznie od dnia 01.12.2008r. płatne z góry, do rąk N. B.

wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat. Klauzulę wykonalności powyższego orzeczenia, wydano pozwanej również w dniu 10.12.2008 r.

W oparciu o powyższe tytuły pozwana w dniu 16.12.2008 r. wszczęła przeciwko powodowi egzekucję roszczeń alimentacyjnych. W toku

postępowania egzekucyjnego Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Kędzierzynie-Koźlu P. S. wyegzekwował od J. P. następujące kwoty: w dniu 05.01.2009r. kwotę 3.308,91zł, w dniu 05.02.2009r. kwotę 221,68zł, co daje łączną sumę 3.530,59zł, tytułem egzekwowanego zadłużenia.

Wyrokiem z dnia 26.03.2009r., wydanym w sprawie prowadzonej pod sygn. akt II Ca 140/09, na skutek apelacji złożonej przez J. P. i N. B., Sąd Okręgowy w Opolu zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Kędzierzynie-Koźlu z dnia 09.12.2008r. (sygn. akt R III C 264/08), w ten sposób, iż oddalił powództwo N. B..

Pismem z dnia 28.01.2010r. J. P. wezwał N. B. do zwrotu kwoty 3.530,59zł wraz z odsetkami, jako nienależnie wyegzekwowanej, w terminie do dnia 07.02.2010r. Do chwili obecnej pozwana nie uczyniła zadość ww. wezwaniu. W odpowiedzi pozwana zażądała potrącenia wzajemnych roszczeń z tytułu zysków uzyskiwanych przez powoda z działalności gospodarczej oraz dopłaty z tego tytułu kwoty 103 982,89 zł.

Pozwana N. B. zatrudniona jest w przedsiębiorstwie (...) B. F. w charakterze sprzątaczkii w wymiarze ¹A etatu za wynagrodzeniem miesięcznym 375 zł. Wynagrodzenie obciążone jest zajęciem alimentacyjnym na kwotę 194,15 zł z tytułu alimentów na rzecz małoletnich K. i E. P.. (...) wsparcie otrzymuje również od swoich rodziców. Uprzednio pozwana samodzielnie przez 17 lat prowadziła działalność gospodarczą (kwiaciarnię).

Wyegzekwowana przez komornika należność została przez pozwaną przeznaczona na pokrycie zobowiązań powstałych w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej - nieopłacone składki ZUS, pensje pracownicze, zapłata za towar, zwrot udzielonej na ten cel pożyczki rodziców N. B..

Pomiędzy stronami toczy się postępowanie o podział majątku dorobkowego.

(dowody:

wyrok SR w K- Koźlu z dnia 09.12.2008r., wyrok SO w Opolu z dnia

26.03.2009r., uzasadnienia- k4-10,

zaświadczenie o dokonanych wpłatach z dnia 14.12.2009r. -kil,

wezwanie ostateczne z dnia 28.01.2010r. wraz z potwierdzeniem

odbioru- k!2-13,

zaświadczenie N. B. o zatrudnieniu - k28,

zawiadomienie o wszczęciu egzekucji - k29,

wezwanie do zapłaty z dnia 08.02.2010r. wraz z dowodem nadania i

odbioru- k30-31,

wezwanie ostateczne z dnia 28.01.2010r. - k32,

zeznania powoda J. P. -k33,

zeznania pozwanej N. B. - k33-34,

akta sprawy RIIC 264/08 - załącznik do akt)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo należało uwzględnić w zakresie dochodzonej należności głównej, korygując jedynie zgłoszone roszczenie odsetkowe.

Roszczenie powoda swoją podstawę znajduje w art. 405 k.c. w związku z art. 410 kc, wedle którego kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Bezpodstawne wzbogacenie regulowane jest przepisami kodeksu cywilnego (artykuły od 405 do 414 k.c.). Tłumaczy się je jako uzyskanie bez podstawy prawnej korzyści majątkowej prowadzące do powstania obowiązku jej zwrotu. Artykuł 405 kodeksu cywilnego stanowi bowiem „kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości”. Źródłem bezpodstawnie uzyskanej korzyści mogą być zdarzenia różnego

nr (...)). Zgodnie z art. 409 k.c. nie może się więc bronić powołując na okoliczności wyłączające obowiązek zwrotu w szczególności na to, że uzyskaną korzyść zużył lub utracił. Podobnie wypowiedział się w orzeczeniu Sąd Apelacyjny w Poznaniu, świadczenie spełnione na podstawie prawomocnego wyroku jest świadczeniem należnym, jednak późniejsze uchylene lub zmiana tego wyroku powoduje zmianę charakteru dokonanego wcześniej świadczenia, które staje się świadczeniem nienależnym i podlega obowiązkowi zwrotu (tak wyrok SA w Poznaniu z 29 grudnia 2005 r., I ACa (...)),

W toku postępowania toczącego się pomiędzy stronami przed Wydziałem Rodzinnym tutejszego sądu pod sygn.akt R III C 264/08 o zasądzenie od J. P. na rzecz N. B. alimentów, postanowieniem z dnia 15.07.2008 pozwana uzyskała zabezpieczenie powództwa przez zobowiązanie J. P. do uiszczenia na rzecz N. B. kwoty 500 zł, płatnej do 10 - go dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, poczynając od dnia 15.07.2008 r. do czasu prawomocnego zakończenia postępowania. Klauzulę wykonalności pozwanej wydano w dniu 10.12.2008 r. Następnie wyrokiem z dnia 09.12.2008r. Sąd Rejonowy w Kędzierzynie-Koźlu zasądził od J. P. na rzecz N. B. alimenty w kwocie po SOOzł miesięcznie z okres od dnia 29.05.2008r. do dnia 30.11.2008r. oraz alimenty w kwocie po SOOzł miesięcznie od dnia 01.12.2008r. wraz z ustawowymi odsetkami. Powyższe orzeczenie zostało zaskarżone drogą apelacji tak przez powoda, jak i pozwaną. Ponieważ wedle treści art. 333 § 1 pkt 1 k.p.c, sąd z urzędu nada wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli zasądza alimenty - co do rat płatnych po dniu wniesienia powództwa, a co do rat płatnych przed wniesieniem powództwa za okres nie dłuższy niż za trzy miesiące, powyżej wskazane orzeczenie, pomimo jego nieuprawomocnienia się, jak też orzeczenie w przedmiocie zabezpieczenia stanowiły tytuł wykonawczy uprawniający do dochodzenia zasądzonych w nim świadczeń alimentacyjnych drogą przymusu egzekucyjnego.

Nie oczekując rozstrzygnięcia zapadłego w postępowaniu apelacyjnym, N. B. wystąpiła do komornika sądowego z wnioskiem egzekucyjnym.

Wyrokiem z dnia 26.03.2009r., wydanym na skutek apelacji złożonej przez J. P. i N. B., Sąd Okręgowy w Opolu zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Kędzierzynie-Koźlu z dnia 09.12.2008r., w ten sposób, iż oddalił powództwo

N. B.. Wraz z uprawomocnieniem się wyroku sądu II-ej instancji, rozstrzygnięcie wyroku z dnia 09.12.2008r. zostało wyeliminowane z obrotu prawnego. W konsekwencji powyższego zaś, odpadła postawa stanowiąca uzasadnienie egzekucji skierowanej przeciwko powodowi.

Nie ulega wątpliwości, że w niniejszej sprawie ziściły się przesłanki zastosowania instytucji bezpodstawnego wzbogacenia i nienależnego świadczenia. W niniejszym wypadku mamy do czynienia z odpadnięciem podstawy świadczenia (*condictio causa finita*). W efekcie pozwana wzbogaciła się kosztem powoda, a wzbogacenie to nastąpiło bez podstawy prawnej. W obliczu normy art. 405 k.c. i 410 k.c. zobowiązana jest ona do zwrotu uzyskanej wartości (wyegzekwowana kwota 3.530,59zł) kosztem J. P. (dłużnika egzekwowanego).

W odpowiedzi na pozew z dnia 01.06.2012r. N. B. podniosła okoliczność wygaśnięcia ciężącego na niej obowiązku zwrotu korzyści, a to w oparciu o treść art. 409 k.c., wskazując, iż uzyskana drogą egzekucji kwota została przez nią w całości skonsumowana.

Przepis art. 409 k.c. statuuje zasadę obowiązku wydania korzyści w granicach aktualnie istniejącego wzbogacenia. Bezpodstawnie wzbogaony (także osoba trzecia oraz odbiorca świadczenia nienależnego) ma obowiązek wydania zubożonemu aktualnie istniejącego wzbogacenia, czyli tej korzyści, którą w chwili żądania zwrotu ma jeszcze w swoim majątku. Natomiast jeśli zobowiązany do zwrotu zużył korzyść lub ją utracił, lecz pod warunkiem wszakże, że nie jest już wzbogaony - wówczas obowiązek zwrotu korzyści wygasa. Dowód zużycia lub utraty korzyści ciąży na zobowiązanym do zwrotu

W ocenie sądu taka właśnie sytuacja miała miejsce w przedmiotowej sprawie. Wyrażenie „powinność” użyte w treści art. 409 k.c. oznacza zarówno sytuację, w której zobowiązany do zwrotu wiedział, że korzyść mu się nie należy, jak również sytuację, gdy co prawda był subiektywnie przekonany, iż korzyść mu się należy, lecz na podstawie okoliczności sprawy obiektywnie powinien się liczyć z możliwością obowiązku zwrotu. Wierzyciel, który wyegzekwował świadczenie na podstawie nieprawomocnego orzeczenia, opatrzonego rygorem natychmiastowej wykonalności winien liczyć się z obowiązkiem zwrotu świadczenia Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 maja 2006 r. (sygn. I ACa 1354/05): „Uzyskujący korzyść w postaci kwoty pieniężnej na podstawie nieprawomocnego ale natychmiast wykonalnego orzeczenia sądu II instancji powinien się liczyć z obowiązkami zwrotu.” N. B. zdecydowała się dochodzić w drodze egzekucji należności zasądzonych natychmiast wykonalnym orzeczeniem mając świadomość, iż w toku dalszego postępowania, jego treść może ulec zmianie w kierunku niekorzystnym dla pozwanej, w konsekwencji zaś po jej stronie zrodzi się obowiązek zwrotu całości lub części świadczenia.

Co więcej, uznać należało, iż bez względu na skonsumowanie środków uzyskanych od powoda w toku postępowania egzekucyjnego, N. P. w dalszym ciągu pozostała wzbogacona. W art. 409 k.c. mowa jest o zużyciu lub utracie korzyści w taki sposób, że ten, kto korzyść uzyskał, "nie jest już wzbogaony". Chodzi zatem tylko o takie sytuacje, kiedy zużycie wzbogacenia nastąpiło bezproduktywnie, a więc bez uzyskania jakiegokolwiek ekwiwalentu czy też innej korzyści dla majątku wzbogaconego (np. zużycie konsumpcyjne, które by nie nastąpiło) lub też utrata korzyści była przypadkowa, np. kradzież, przypadkowe zniszczenie (por. wyrok SA w Poznaniu z dnia 17 maja 2006 r., I ACa 1354/05, LEX nr 215619),

Natomiast z powyższego przepisu wykładanego a contraño wynika, że obowiązek wydania korzyści istnieje, nie wygasa, gdy mimo utraty lub zużycia, korzyści zobowiązany do wydania korzyści jest nadal wzbogaony. Jeśli więc zobowiązany do zwrotu wyzbył się korzyści, oszczędzając sobie wydatków z własnego majątku, np. płacąc własny dług, to nadal jest wzbogaony, gdyż zmniejszyły się jego pasywa. Stanowisko takie prezentowane jest również w orzecznictwie. Ten, kto otrzymał pieniądze od innej osoby, które zakwalifikowane zostały jako nienależne świadczenie, i zużył je na spłacenie swego długu, wprawdzie pieniędzy tych już nie ma, ale mimo to jego wzbogacenie trwa nadal, przez zapłatę długu zmniejszyły się bowiem jego pasywa, tym samym więc nastąpił wzrost majątku (wyrok SN z dnia 10 grudnia 1998 r., I CKN 918/97, LEX nr 55395; wyrok SA w Poznaniu z dnia 17 maja 2006 r., I ACa 1354/05, LEX nr 215619). W świetle powyższego uznać zatem należało, iż pokrywając zobowiązania (długi, wydatki związane z

utrzymaniem gospodarstwa domowego) do kwoty 3.530,59zł ze świadczenia alimentacyjnego, N. B. zachowała własne dochody w tej właśnie wysokości, co w dalszym ciągu czyni po jej stronie walor wzbogacenia kosztem J. P..

Sąd nie podzielił stanowiska N. B., jakoby do roszczenia powoda zastosowanie miał przepis art. 746 k.p.c. W ocenie organu orzekającego, art. 746 k.p.c. nie obejmuje zwrotu spełnionego świadczenia, albowiem podstawą dochodzenia są tu przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu, przy czym sąd może orzec o zwrocie na podstawie odpowiedniego zastosowania art. 338 § 1 k.p.c. [tak E. W., Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego, Warszawa 1998, s. 52-53].

Również zarzut przedawnienia podnoszony przez pozwaną w odpowiedzi na pozew uznać należało za bezzasadny, albowiem roszczenie J. P. swoją ochronę znajdujące w treści przepisu 405 k.c. i nast., objęte są 10-letnim okresem przedawnienia. Zobowiązanie do zwrotu nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy (por. wyrok SN z 17 grudnia 1976 r., III CRN 289/76, LEX nr 7893 oraz uchwała SN z 6 marca

10

1991 r., III CZP 2/91, OSNCP 1991, nr 7, póź. 93). W konsekwencji termin spełnienia takiego świadczenia musi być wyznaczony zgodnie z art. 455 k.c., a więc niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez zubożonego. Termin jego biegu należy zatem wiązać z wezwaniem N. P. do zapłaty kwoty 3.530,59zł i przypada on na dzień następujący po dniu 07.02.2010r. - ostatecznym, wskazanym przez powoda w piśmie z dnia 28.01.2010r. dniu zapłaty długu przez pozwaną, tj. 08.02.2010r.

Na podstawie art. 481 §1 i 2 k.c., wraz z kwotą główną, sąd zasądził na rzecz powoda ustawowe odsetki za zwłokę, przyjmując za początkowy dzień ich naliczania 08.02.2010r. - dzień następujący po upływie terminu zakreślonego ostatecznym wezwaniem do zapłaty z dnia 28.01.2010r., będący jednocześnie dniem wymagalności roszczenia., oddalając roszczenie w zakresie wcześniejszego terminu dochodzenia odsetek.

Orzeczenie o kosztach uzasadnia art. 98 k.p.c. w zw. z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005r., Nr 167, póź. 1398) oraz w zw. z §6 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2002r. Nr 163, póź. 1348).